

Thura focis vinumque dedit; fibrasque bidentis:  
 Turpiaque obscenæ vidimus exta canis.  
 Tum mihi, Cur detur sacris nova victima, quæris?  
 (Quæsieram) Causam percipe flamen ait;  
 Est Canis (Icarium dicunt) quo sidere moto  
 Tosta sitit tellus, præripiturque seges.  
 Pro Cane sidero canis hic imponitur aræ:  
 Et, quare fiat, nil nisi nomen habet.  
**C**um Phrygis Assaraci Tithonia fratre relicto  
 Sustulit immenso ter jubar orbe suum;  
 Mille venit variis florum dea nexa coronis:  
 Scena joci morem liberioris habet.  
 Exit & in Majas festum florale Kalendas.  
 Tunc repetam: nunc me grandius urget opus:  
 Aufert Vesta diem: cognati Vesta recepta est  
 Limine; sic justî constituere patres  
 Phœbus habet partem: Vestæ pars altera cessit:  
 Quod superest illis, tertius ipse tenet.  
 State Palatinæ laurus, prætextaque quercu  
 Stet domus; æternos tres habet una deos.

P. OVIDII  
 NASSONIS  
 FASTORUM  
 LIBER V.

**Q**uæritis unde putem Majo data nomina Mensi?  
 Non satis est liquidò cognita causa mihi.  
 Ut stat, & incertus qua sit sibi nescit eandum,  
 Cum videt ex omni parte viator iter;  
 Sic, quia posse datur diversas reddere causas,  
 Quo ferar ignoro: copiaque ipsa nocet.  
 Dicite quæ fontes Aganippidos Hippocrenes  
 Grata Medusæi signa tenetis equi.  
 Dissensere deæ: quarum Polhymnia cœpit  
 Prima; silent aliæ: dictaque mente notant.  
 Post chaos, ut primum data sunt tria corpora  
 mundo,  
 Inque novas species omne recessit opus;  
 Pondere terra suo subsedit, & æquora traxit:  
 At cælum levitas in loca summa tulit.  
 Sol quoque cum stellis nulla gravitate retentus,  
 Et vos lunares exsiluistis equi.  
 Sed neque terra diu cœlo, neque cetera Phœbo  
 Sidera cedebant; par erat omnis honor.  
 Sæpè aliquis solio, quod tu, Saturne, tenebas,  
 Ausus de media plebe sedere Deus.  
 Et latus Oceano quisquam Deus advena junxit;

Tethys & extremo sæpè tecepta loco est.  
 Donec Honor, placidoque decens Reverentia vultu  
 Corpora legitimis imposuere toris.  
 Hinc sata Majestas, quæ mundum temperat omnem,  
 Quaque diu partu est edita, magna fuit.  
 Nec mora: consedit medio sublimis olympto,  
 Aurea purpureo conspicienda sinu.  
 Consedere simul Pudor & Metus: omne videres  
 Numen ad hanc vultus composuisse suos.  
 Protinus intravit mentes suspectus honorum.  
 Fit pretium dignis: nec sibi quisque placet.  
 Hic status in cælo multos permansit in annos;  
 Dum senior fatis excidit arce deus.  
 Terra feros partus immania monstra Gigantes  
 Edidit, ausuros in Jovis ire domum.  
 Mille manus illis dedit, & pro cruribus angues:  
 Atque ait, In magnos arma movete deos.  
 Exstruere hi montes ad sidera summa parabant,  
 Et magnum bello sollicitare Jovem.  
 Fulmina de cæli jaculatus Jupiter arce  
 Vertit in actores pondera vasta suos.  
 His bene Majestas armis defensa deorum  
 Restat: ex illo tempora culta manet.  
 Assidet inde Jovi; Jovis est fidissima custos:  
 Et præstat sine vi sceptrâ tenenda Jovi.  
 Venit & in terras: coluerunt Romulus illamque  
 Et Numa: mox alii, tempore quisque suo.  
 Illa patres in honore suo matresque tuetur.  
 Illa comes pueris virginibusque venit.  
 Illa datos fasces commendat, eburque curule:  
 Illa coronatis alta triumphat equis.  
 Finierat voces Polymnia: dicta probarunt  
 Clioque, & curvæ scita Thaleja lyræ.  
 Excipit Uranie: fecere silentia cunctæ:

Et vox audiri nulla, nisi illa, potest.  
 Magna fuit quondam capitis reverentia cani,  
 Inque suo pretio ruga senilis erat.  
 Martis opus juvenes animosaque bella gerebant,  
 Et pro dis aderant in statione suis.  
 Viribus illa minor; nec habendis utilis armis,  
 Consilio patriæ sæpè ferebat opem.  
 Nec nisi post annos potuit tunc Curia seros:  
 Nomen & ætatis mite Senatus habet.  
 Jura dabat populo senior: finitæque certis  
 Legibus est ætas, unde petatur honos.  
 Et medius juvenum, non indignantibus ipsis,  
 Ibat: & interior, si comes unus erat.  
 Verba quis auderet coram sene digna rubore  
 Dicere? censuram longa senecta dabat.  
 Romulus hoc vidit; selectaque corpora Patres  
 Dixit: ad hos urbis summa relata novæ est.  
 Hinc sua majores tribuisse vocabula Majo  
 Tangor, & ætati consuluisse suæ.  
 Et Numitor dixisse potest, Da, Romule, mensem  
 Hunc senibus; nec avum sustinuisse nepos.  
 Nec leve propositi pignus successit honoris:  
 Junius à juvenum nomine dictus adest.  
 Tunc sic neglectos hedera redimita capillos,  
 Prima sui cœpit Calliopea chori:  
 Duxerat Oceanus quondam Titanida Tethyn,  
 Qui terram liquidis, qua patet; ambit aquis.  
 Hinc sata Pleione cum cælifero Atlante  
 Jungitur, ut fama est, Pleiadasque parit.  
 Quarum Maja suas forma superasse sorores  
 Traditur, & summo concubuisse Jovi.  
 Hæc enixa jugo cupressifæræ Cyllenes  
 Ætherium voluceri qui pede carpit iter.  
 Arcades hunc, Ladonque rapax, & Mænalus ingens

Rite colunt, Luna credita terra prior  
 Exsul ab Arcadia Latios Evander in agros  
 Venerat; impositos attuleratque deos.  
 Hic, ubi nunc Roma est, orbis caput, arbor, &  
 herbae,  
 Et pauca pecudes, & casa rara fuit.  
 Quò postquam ventum est, Consistite, praescia  
 mater,  
 Num locus imperii rus erit istud, ait.  
 Et matri, & vati paret Nonacrius heros,  
 Inque peregrina constitit hospes humo.  
 Sacraque multa quidem, sed Fauni prima bicornis  
 Has docuit gentes, alipedisque dei.  
 Semicaper coleris cincturis, Faune, Lupercis,  
 Cùm lustrant celebres vellera secta vias.  
 At tu materno donasti nomine mensem  
 Inventor curvae, furibus apte, fidis.  
 Nec pietas hæc prima tua est: septena putaris  
 Pleiadum numero fila dedisse lyrae.  
 Hæc quoque desiderat: laudata est voce sororum.  
 Quid faciam? turbæ pars habet omnis idem.  
 Gratia Pieridum nobis æqualiter adsit,  
 Nullaque laudetur plusve minusve mihi.  
**A** Jove surgat opus: prima mihi nocte videnda  
 Stella est in cunas officiosa Jovis.  
 Nascitur Oleniæ sidus pluviale Capellæ:  
 Illa dati cælum præmia lactis habet.  
 Nais Amalthea: Cretæa nobilis Ida  
 Dicitur in silvis oculuisse Jovem.  
 Huic fuit hædorum mater ferrosa duorum  
 Inter Dictæos conspicienda greges;  
 Cornibus aëreis, atque in sua terga recurvis;  
 Ubere, quod nutrix posset habere Jovis.  
 Lac dabat illa deo; sed fregit in arbore cornu;

Truncaque dimidia parte decoris erat.  
 Sustulit hoc Nymbe: cinxitque decentibus herbis,  
 Et plenum pomis ad Jovis ora tulit.  
 Ille ubi res cæli tenuit, solioque paterno  
 Sedit, & invicto nil Jove majus erat;  
 Sidera nutricem, nutricis fertile cornu  
 Fecit, quod dominæ nunc quoque nomen habent  
 Præstitibus Majæ Laribus videre. Kalendæ  
 Aram constitui, parvaque signa deùm.  
 Voverat illa quidem Curius: sed longa vetustas  
 Destruit; & saxo longa senecta nocet.  
 Causa tamen positi fuerat cognominis illis,  
 Quod præstant oculis omnia tuta suis.  
 Stant quoque pro nobis, & præstant mœnibus urbis,  
 Et sunt præsentés, auxiliumque ferunt.  
 At canis ante pedes saxo fabricatus eodem  
 Stabat. Quæ standi cum Lare causa fuit?  
 Servat uterque domum: domino quoque fidus uterque  
 Compita grata Deo: compita grata cani:  
 Exagitant & Lar, & turba Diani fures:  
 Pervigilantque Lares, pervigilantque canes.  
 Bina gemellorum quærebam signa Deorum  
 Viribus annosæ facta caduca moræ:  
 Mille Lares, geniumque ducis; qui tradidit illos,  
 Urbs habet; & vici numina trina colunt.  
 Quò feror? Augustus mensis mihi carminis hujus  
 Jus habet: interea diya canenda Bona est.  
 Est moles nativa loco, (res nomina fecit)  
 Appellant saxum: pars bona montis ea est.  
 Huic Remus institerat frustra, quo tempore fratri  
 Prima Palatinæ regna dedistis aves.  
 Templa patres illic oculos exosa viriles  
 Leniter acclivi constituere jugo.  
 Dedicat hæc veteris Clausorum nominis hæres,

Virgineo nullum corpore passa virum.  
 Livia restituit, ne non imitata maritum  
 Esset, & ex omni parte secuta virum.  
**P**ostera cùm roseam pulsus Hyperionis astris  
 In matutinis lampada tollet equis;  
 Frigidus Argestes summas mulcebit aristas,  
 Candidaque à Calabris vela dabuntur aquis.  
 At simul inducunt obscura crepuscula noctem;  
 Pars Hyadum toto de grege nulla latet.  
 Ora micant Tauri, septem radiantia flammis;  
 Navita quas Hyadas Grajus ab imbre vocat  
 Pars Bacchum nutrisse putat: pars credidit esse  
 Tethyos has neptes, Oceanique senis.  
 Nondum stabat Atlas humeros oneratus olympo;  
 Cum satis est forma conspicendus Hyas.  
 Hunc stirps Oceani maturis nixibus Æthra  
 Edidit, & Nymphas; sed prior ortus Hyas.  
 Dum nova lanugo est, pavidos, formidine cervos  
 Terret, & est illi præda benigna lepus.  
 At postquam virtus annis adolevit, in apros  
 Audet, & hirsutas cominus ire leas.  
 Dumque petit latebras foetæ catulosque leæne,  
 Ipse fuit Libycæ præda cruenta leæ.  
 Mater Hyan, & Hyan mœstæ flexere sorores,  
 Cervicemque polo suppositurus Atlas.  
 Victus uterque parens tamen est pietate sororum:  
 Illa dedit cælum, nomina fecit Hyas.  
 Mater ades florum, ludis celebranda jocosis;  
 Distuleram partes mense priore tuas.  
 Incipis Aprili: transis in tempora Maji.  
 Alter te fugiens, cùm venit alter, habet.  
 Cum tua sint, cedantque tibi confinia mensum;  
 Convenit in laudes ille vel ille tuas.  
 Circus in hunc exit, clamataque palma theatris:

Hoc quoque cum Circi munere carmen eat,  
 Ipsa doce quæ scis, hominum sententia fallax.  
 Optima tu propii nominis auctor eris:  
 Sic ego, sic nostris respondit diva rogatis;  
 Dum loquitur, vernas afflat ab ore rosas.  
 Chloris eram; quæ Flora vocor; corrupta Latino  
 Nominis est nostri littera Græca sono.  
 Chloris eram Nymphæ campi felicitis, ubi audis  
 Rem fortunatis ante fuisse viris.  
 Quæ fuerit mihi forma, grave est narrare modestæ:  
 Sed generum matri reperit illa deum.  
 Ver erat: errabam, Zephyrus conspesim, abibam  
 Insequitur: fugio; fortior ille fuit.  
 Et dederat fratri Boreas jus omne rapinæ.  
 Ausus Erichthea præmia ferre domo.  
 Vim tamen emendat dando mihi nomina nuptæ:  
 Inque meo non est ulla querela foro.  
 Vere fruor semper: semper nitidissimus annus.  
 Arbor habet frondes; pabula semper humus.  
 Est mihi fecundus dotalibus hortus in agris.  
 Aura fovet; liquida fonte rigatur aquæ,  
 Hunc meus implevit generoso flore maritus:  
 Atque ait; Arbitrium tu, dea, floris habet.  
 Sæpè ego digestos volui numerare colores:  
 Nec potui; numero copia major erat.  
 Roscida cùm primum foliis excusa pruina est,  
 Et variæ radiis intepuere comas.  
 Conveniunt pictis inclinetæ vestibus Horæ,  
 Inque leves calathos munera nostra legunt.  
 Protinus accedunt Charites; nectuntque coronas:  
 Sertaque cælestes implicitura comas.  
 Prima per immensas sparsi nova semina gentes,  
 Unius tellus ante coloris erat.  
 Prima Therapnæo feci de sanguine florem:

Et manet in folio scripta querela suo.  
 Tu quoque nomen habes cultos, Narcise, per hortos:  
 Infelix, quod non alter, & alter eras!  
 Quid Crocon, aut Acio referam, Cinyraque creatum;  
 De quorum per me sanguine surgit honor?  
 Mars quoque, si nescis, per nostras editus artes;  
 Jupiter hoc ut adhuc nesciat; usque precor.  
 Sancta Jovem Juno, nata sine matre Minerva,  
 Officio doluit non eguisse suo.  
 Ibat, ut Oceano quereretur facta mariti:  
 Restitit ad nostras fessa labore fores:  
 Quam simul adspexi, Quid te, Saturnia, dixi,  
 Attulit? exponit, quem petat, illa locum.  
 Addidit & causam: verbis solabar amicis:  
 Non, inquit, verbis cura levanda mea est.  
 Si pater est factus neglecto conjugis usu  
 Jupiter, & solus nomen utrumque tenet;  
 Cur ego desperem fieri sine conjugis mater,  
 Et parere intacto, dummodo casta, viro?  
 Omnia tentabo latis medicamina terris;  
 Et freta, Tartareos excutiamque sinus.  
 Vox erat in cursu: vultum dubitantis habebam.  
 Nescio quid, Nymphe, posse videris, ait.  
 Ter volui promittere opem, ter lingua retenta est:  
 Ira Jovis magni causa timoris erat.  
 Fer, precor, auxilium, dixit; celabitur auctor:  
 Et Stygiæ numen testificabor aquæ.  
 Quod petis, Olenis, inquam, mihi missus ab arvis  
 Flos dabit; est hortis unicus ille meis.  
 Qui dabat hoc, dixit; sterilem quoque tange ju-  
 vencam:  
 Mater erit; tetigi: nec mora; mater erat.  
 Protinus harentem decerpsi pollice florem.  
 Tangitur: & sancto concipit illa sinu.

Jamque gravis Thracen, & læva Propontidos in-  
 trat,  
 Finque potens voti: Marsque creatus erat.  
 Qui memor accepti per me natalis, Habeto  
 Tu quoque Romule, dixit, in urbe locum.  
 Forsitan in teneris tantum mea regna coronis  
 Esse putes; tangit numen & arva meum.  
 Si bene floruerint segetes; erit area dives.  
 Si bene floruerit vinea; Bacchus erit.  
 Si bene floruerint oleæ; nitidissimus annus:  
 Poma quoque eventum temporis hujus habent.  
 Flore semel læso pereunt violæque fabæque:  
 Et pereunt lentæ, advena Nile, tæræ:  
 Vina quoque in magnis operosè condita cellis  
 Florent: & nebulae dolia summa tegunt.  
 Mella meum munus: volucres ego mella daturas  
 Ad violam, & cythisos, & thyma cana voco.  
 Nos quoque idem facimus: tunc cum juvenilibus  
 annis.  
 Luxuriant animi, corporaque ipsa vigent.  
 Talia dicentem tacitus mirabar; at illa,  
 Jus tibi dicendis est, si qua requiris, ait.  
 Dic dea, respondi, ludorum que sit origo.  
 Vix bene desideram; rettulit illa mihi,  
 Cetera luxuriæ nondum instrumenta vigeant:  
 Aut pecus, aut latam dives habebat humum.  
 Hinc etiam locuples, hinc ipsa pecunia dicta est;  
 Sed jam de vitæ quisque parabat opes.  
 Venerat in morem populi depascere saltus:  
 Idque diu licuit, pœnaque nulla fuit.  
 Vindice servabat nullo sua publica vulgus;  
 Jamque in privato pascere inertis erat.  
 Plebis ad Ediles perducta licentia talis  
 Publicos: animus defuit ante viris.

Rem populus recipit: multam subiere nocentes;  
 Vindicibus laudi publica cura fuit.  
 Multa data est ex parte mihi; magnoque favore  
 Victore ludos instituere novos.  
 Parte locant clivi, qui tunc erat ardua rupes;  
 Utile nunc iter est: Publicumque vocant.  
 Anna credideram spectacula facta; negavit:  
 Addidit & dictis altera verba suis.  
 Nos quoque tangit honos, festis gaudemus, & aris;  
 Turbaque caelestis ambitiosa sumus.  
 Sæpe deos aliquis peccando fecit iniquos,  
 Et pro delictis hostia blanda fuit;  
 Sæpe Jovem vidi; cum jam sua mittere vellet  
 Fulmina, thure dato sustinuisse manum.  
 At si negligimur; magnis injuria pœnis  
 Solvitur; & justum præterit ira modum,  
 Respice Testiadem: flammis absentibus arsit.  
 Causa est, quod Phœbes ara sine igne fuit.  
 Respice Tantalidem: eadem dea tela tenebat  
 Virgo, & spretos bis tamen ulta focos.  
 Hippolyte infelix velles colluisse Dionen,  
 Cum consternatis diriperetis equis.  
 Longa referre mora est collecta obliviam damnis.  
 Me quoque Romani præteriere Patres.  
 Quid facerem? per quod ferem manifesta doloris?  
 Exigerent nostræ qualia damna notæ?  
 Excidit officium tristi mihi: nulla tuebar  
 Rura: nec in pretio fertilis hortus erat.  
 Lilia deciderant: violas arere videres;  
 Filaque puniceæ languida facta croci.  
 Sæpe mihi Zephyrus, Dotes corrumpere noli  
 Ipsa tuas, dixit; dos mihi villis erat.  
 Florebant oleæ; venti nocuere protervi.  
 Florebant segetes; grandine læsa seges.

In spe vitis erat: cælum nigrescit ab austris,  
 Et subita frondes decutiuntur aqua.  
 Nec volui fieri, nec sum crudelis in ira:  
 Cura repellendi sed mihi nulla fuit.  
 Convenere Patres: & si bene floreat annus;  
 Numinibus nostris annua festa vovent.  
 Annuimus votis, Consul cum Consule ludos  
 Posthumio Lænas persolvere mihi.  
 Querere conabar, quare lascivia major  
 His foret in ludis, liberiorque jocus:  
 Sed mihi succurrit, numen non esse severum;  
 Aptaque deliciis munera ferre deam.  
 Tempora futilibus cinguntur tota coronis;  
 Et latet injectis splendida mensa rosis.  
 Ebrius incinctis philyra conviva capillis  
 Saltat, & imprudens utitur arte meri.  
 Ebrius ad durum formosæ limen amice  
 Cantat: habent unctæ mollia sarta comæ.  
 Nulla coronatâ peraguntur seria fronte;  
 Nec liquidæ vinctis flore bibuntur aquæ.  
 Donec eras mistus nullis, Acheloë, racemis;  
 Gratia sumendæ non era ulla rosæ.  
 Bacchus amat flores: Baccho placuisse coronam  
 Ex Ariadnæo sedere nosse potes.  
 Scena levis decet hanc: non est, mihi credite,  
 non est.  
 Illa cothurnatas inter habenda deas.  
 Turba quidem cur hos celebret meretricia ludos,  
 Non ex difficili cognita causa fuit.  
 Non est de tetricis, non est de magna profesis:  
 Vult sua plebejo sacra patere choro.  
 Et monet ætatis specie, dum floreat, uti:  
 Contemnant spinam, cum tæcidere rosæ.  
 Cur tamen, ut dantur vestes Cerealibus albæ,

Sic est hæc cultu versicolore docens?  
 An quia maturis albescit mensis aristis?  
 Et color & species floribus omnis inest?  
 Annuit: & motis flores cecidere capillis;  
 Decidere in mensas ut rosa missa solet.  
 Lumina restabant; quorum me, causa latebat,  
 Cum sic errores abstulit illa meos.  
 Vel quia purpureis collucent floribus agri;  
 Lumina sunt nostros visa decere dies:  
 Vel quia nec flos est hebeti, nec flamma colore;  
 Atque oculos in se splendor uterque trahit:  
 Vel quia deliciis nocturna licentia nostris  
 Convenit: à vero tertia causa venit.  
 Est breve præterea, de quo mihi querere restat,  
 Si liceat, dixi: (dixit & illa, Licet.)  
 Cur tibi pro Libycis clauduntur rete leænis  
 Imbelles capræ; sollicitusque lepus?  
 Non sibi, respondit, silvas cessisse, sed hortos,  
 Arvaque pugnaei non adeunda feræ.  
 Omnia finierat; tenues scessit in auras:  
 Mansit odor; posses scire fuisse deam.  
 Floreat ut toto, carmen Nasonis, in ævo;  
 Sparge, precor, donis pectora nostra tuis.  
**N**octe minus quarta promet sua sidera Chiron  
 Semivir, & flavi corpore mistus equi.  
 Pelion Hæmonia; mons est obversus in austros;  
 Summa virgæ pinu; cetera quercus habet.  
 Philyrides, tenuit: sako stant antra vetusto,  
 Quæ justum memorant incoluisse senem.  
 Ille manus olim missuras Hectora letho  
 Creditur in lyricis detinuisse modis.  
 Venerat Alcides, exhausta parte laborum;  
 Jussaque restabant ultima panæ viro.  
 Stare simul casu Trojæ duæ fati videres;

Hinc puer **Æacides**; hinc Jove natus erat.  
 Excipit hospitio juvenem Philyreus heros:  
 Et causam adventus hic rogat, ille docet.  
 Respicit interea clavam spoliūque leonis;  
 Virque, ait, his armis, armaque digna viro.  
 Nec se; quin horens auderent tangere setis  
 Vellus, Achilles continuere manus.  
 Dumque senex tractat squalentia tela venenis  
 Excidit, & lævo fixa sagitta pede est.  
 Ingemuit Chiron, traxitque è vulnere ferrum:  
 Et gemit Alcides, Hæmonisque puer.  
 Ipse tamen lectas Pagasæis collibus herbas  
 Temperat; & vana vulnere mulcet ope.  
 Virus edax superabat opem: penitusque receptæ  
 Ossibus, & toto corpore pestis erat.  
 Sanguine Centauri Lernææ sanguis Echidnæ  
 Mistus, ad auxilium tempora nulla dabat.  
 Stabat, ut ante patrem, lacrymis perfusus Achilles:  
 Sic flendus Peleus, si moreretur, erat.  
 Sæpè manus ægras manibus fingebat amicis:  
 (Morum, quos fecit, præmia doctor habet)  
 Oscula sæpè dedit: dixit quoque sæpè jacenti:  
 Vixit, precor; nec me, care, relinque, pater.  
 Nona dies aderat, cum tu, justissime Chiron,  
 Bis septem stellis corpora cinctus eras.  
**H**unc lyra curvæ sequi cuperet; sed idonea non-  
 dum  
 Est via: nox aptum tertia tempus erit.  
**S**Corpius in celo, cum cras lucescere Nonas  
 Dicimus; à media parte notandus erit.  
**H**inc ubi protulerit formosa ter Hesperus ora,  
 Ter dederit Phœbo sidera victa locum:  
 Ritus erit veteris nocturna Lemuria sacri:  
 Inferias tacitis Manibus illa dabunt.

Annus erat brevior; nec adhuc pia Februa norant,  
 Nec suaduit mensum, Jane biformis, eras.  
 Jam tamen extincto cineri sua dona ferebant;  
 Compositique nepos busta piabat avi.  
 Mensis erat Majus majorum nomine dictus;  
 Qui patrem prisci nunc quoque motis habet.  
 Nox ubi jam media est, somnosque silentia præbent,  
 Et canis, & variae concuistis aves;  
 Ille memor veteris ritus, timidusque deorum,  
 Surgit; habent gemini vincula nulla pedes;  
 Signaque dat digitis medio cum pollice junctis:  
 Occuerat tacito ne levis umbra sibi.  
 Cumque manus purè fontana perluit unda;  
 Vertitur, & nigras accipit ore fabas.  
 Aversusque jacit: sed dum jacit, Hæc ego mitto;  
 His, inquit, redimo meque meosque fabis.  
 Hoc novies dicit, nec respicit; umbra putatur  
 Colligere, & nullo terga videntem sequi.  
 Rursus aquam tangit, Temesaque concrepat æra;  
 Et rogat ut tectis exeat umbra suis.  
 Cùm dixit novies, manes exite paterni;  
 Respicit, & purè sacra peracta putat.  
 Dicta sit unde dies, quæ nominis exstet origo,  
 Me fugit: ex aliquo est inveniendâ deo.  
 Sæpè tibi est Stygii regia visa Jovis.  
 Venit adoratus Caducifer; Acclpe causam  
 Nominis: ex ipso cognita causa deo est.  
 Romulus ut tumulto fraternal condidit umbras;  
 Et male veloci justa soluta Remo:  
 Faustulus infelix & passis Acca capillis  
 Spargebant lacrymis ossa perusta suis.  
 Inde domum redeunt sub prima crepuscula noctis.  
 Utque erat, in duro procubuerè toro.

Umbra cruenta Remi visa est assistere lecto,  
 Atque hæc exiguo murmure verba loqui:  
 En ego, dimidium vestri parsque altera voti  
 Cernite sim qualis, qui modò talis eram.  
 Qui modò si volucres habuissem regna jubentes,  
 In populo potui maximus esse meo:  
 Nunc sum elapsa rogi flammis & inanis imago.  
 Hæc est ex illo forma relicta Remo.  
 Heu ubi Mars pater est? si vos modò vera locuti;  
 Uberaque expositis ille ferina dedit.  
 Quem lupa servavit, manus hunc tumerariâ civis  
 Perdidit: ò quanto mitior illa fuit!  
 Sæve Celer, crudelem animam per vulnera reddas:  
 Utque ego, sub terras sanguinolentus eas.  
 Noluit hoc frater, pietas æqualis in illo est.  
 Quod potuit, lacrymas, manibus ille dedit.  
 Hunc vos per lacrymas, per vestra alimenta rogat,  
 Ut celebrem nostro signet honore diem.  
 Mandantem amplecti cupiunt, & brachia tendunt.  
 Lubrica prensantes effugit umbra manus.  
 Ut secum fugiens somnos abduxit imago;  
 Ad regem voces fratris uterque ferunt.  
 Romulus obsequitur, lucemque Remuria dixit  
 Illam, qua positis justa feruntur avis.  
 Aspera mutata est in lenem tempore longo  
 Littera, quæ toto nomine prima fuit.  
 Mox etiam Lemures animas dixere silentum:  
 Hic sensus verbi: vix ea vocis erat:  
 Fana tamen veteres illis clausere diebus;  
 Ut nunc ferali tempore opera vides.  
 Nec vidua tædis eadem, nec virginis apta  
 Tempora, quæ nupsit, non diuturna fuit.  
 Hac quoque de causa, si te proverbial tangunt,  
 Mense malum Majò nubere vulgus ait.

Sed tamen hæc tria sunt sub eodem tempore festa,  
Inter se nulla continuata die.

**Q**uorum si mediis Bæoton Oriona quæres;

Falsus eris: signi causa canenda mihi est.  
Jupiter, & lato qui regnat in æquore frater,  
Carpebant socias, Mercuriusque vias.

Tempus erat, quo versa iugo referuntur aratra,  
Et pronus saturæ lac bibit agnus ovis.

Fortè senex Hyreus angusti cultor agelli  
Hos videt; exiguum stabat ut ante casam.

Atque ita, Longa via est, nec tempora longa  
supersunt,

Dixit; & hospitibus janua nostra patet,  
Addit & vultum verbis: iterumque rogavit.

Parent promissis: disimulantque deos.  
Tecta senis subeunt nigro deformia fumo;

Ignis in hestero stipite parvus erat.  
Ipse genu nixus flammæ excussit ab aura,

Et promit quassas comminuitque faces.  
Stant calices; minor inde fabas, olus alter habebat.

Et spumat testu pressus uterque suo.  
Dumque mora est, tremula dat vina rubentia dextra.

Accipit æquorens pocula prima deus.  
Quæ simul exhaustit; Da nunc bibat ordine, dixit

Jupiter; audito palluit ille Jove.  
Ut rediit animus; cultorem pauperis agri

Immolat, & magno torret in igne bovem:  
Quæque puer quondam primis diffuderat annis,

Promit fumoso condita vina cado.  
Nec mora: flumineam lino celantibus ulvam;

Sic quoque non altis incubuere toris.  
Nunc dape, nunc positò mense nituere Lyæo.

Terra rubens crater pocula fagus erant.  
Verba fuere Jovis, si quid fert impetus opta:

Omne feres; placidi verba fuere senis:  
Cara fuit conjux prima mihi cura juvena

Cognita: nunc, ubi sit, quæritis? urna tegit.  
Huic ego juratus, vobis in verba vocatis,

Conjugio dixi sola fruerè meo.  
Et dixi, & servo; sed enim diversa voluntas

Est mihi: nec conjux, sed pater esse volo.  
Annuerant omnes: omnes ad terga juvenci

Constiterant; pudor est ulteriora loqui.  
Tunc superinjecta texere madentia terra.

Jamque decem menses: & puer ortus erat.  
Hunc Hyreus, quia sic genitus, vocat Oriona.

Perdidit antiquum littera prima sonum.  
Creverat immensus: comitem sibi Delia sumpsit,

Ille deæ custos, ille saretel erat.  
Verba movent iras non circumspecta deorum:

Quam nequeam, dixit, vincere nulla fera est.  
Scorpion immisit Tellus: fuit impetus illi

Curva gemelliparæ spicula ferre deæ.  
Obstitit Orion. Latona nitentibus astris

Addidit: & Meriti præmia, dixit, habe.  
Sed quid & Orion, & cetera sidera mundo

Cedere festinant, noxque coarctat iter?  
Quid solito citius liquido jubar æquore tollit

Candida Lucifero præveniente dies?  
Fallor? an arma sonant? non fallimur: arma

sonabant:  
Mars venit; & veniens bellica signa dedit.

Ultor ad ipse suos cælo descendit honores,  
Templaque in augusto conspicienda foro.

Et deus est ingens, & opus; debebat in urbe  
Non aliter pati Mars habitare sulc.

Digna giganteis hæc sunt delubra trophæis:  
Hinc fera Grandivum bella movere decet:

Seu quis ab Eoo nos impius orba læcessit;  
 Seu quis ab occiduo Sole domandus erit.  
 Perspicit arripotens operis fastigia summi;  
 Et probat invictos illa tenere deos.  
 Perspicit in foribus diversæ tela figuræ,  
 Armaque terrarum milite victa suo.  
 Hinc videt Eneam oneratum pondere cato,  
 Et tot Julæ nobilitatis avos:  
 Hinc videt Iliaden humeris ducis arma ferentem,  
 Claraque dispositis acta subesse viris.  
 Spectat & Augusto prætextum nomine templum,  
 Et visum lecto Cæsare majus opus.  
 Voverat hoc juvenis tunc, cum pia sustulit arma.  
 A tantis princeps incipiendus erat;  
 Ille manus tendens, instanti milite justo,  
 In conjuratos talia dicta dedit:  
 Si mihi bellandi pater est, Vestæque sacerdos  
 Autor; & ulcisci numen utrumque paro;  
 Mars ades: & satia scelerato sanguine ferrum  
 Stetque favor causa pro meliore tuus.  
 Tempa feres, & me victore, vocaberis Ultor.  
 Voverat; & fuso lætus ab hoste redit.  
 Nec satis est meruisse semel cognomina Martis;  
 Persequitur Parthi signa retenta manu.  
 Gens fuit & campis, & equis, tuta sagittis,  
 Et circumfusus invia fluminibus.  
 Addiderant animos Crasorum funera genti,  
 Cum perit, miles, signaque, duxque simul.  
 Signa decus belli Parthus Romana tenebat;  
 Romanæque aquilæ signifer hostis erat.  
 Isque pudor mansisset adhuc, nisi fortibus armis  
 Cæsaris Ausoniæ protegerentur opes.  
 Ille notas veteres, & longi dedecus ævi  
 Sustulit, agnorunt signa recepta suos.

Quid tibi nunc solitæ mitti post terga sagittæ,  
 Quid loca, quid rapidi profuit usus equi?  
 Parthe, refers aquilas: victos quoque porrigis arcus,  
 Pignora jam nostri nulla pudoris habes.  
 Ritè deo templumque datum, nomenque Bisultor:  
 Emeritus voti debita solvit honor.  
 Sollemnes ludos Circi celebrate, Quirites:  
 Non visa est fortem scena decere deum.  
**P**Lejadas adspicies omnes, totumque sororum  
 Agmen, ubi ante Idus nox erit una super.  
 Tunc mihi non dubiis auctoribus incipit astas;  
 Et tepidi finem tempora veris habent.  
**I**Dibus ora prior stellantia tollere taurum  
 Indicat: huic signo fabula nota subest.  
 Præbuit, ut taurus, Tyræ sua terga puellæ  
 Jupiter, & falsa cornua fronte tulit.  
 Illa jubam dextra, læva retinebat amictus;  
 Et timor ipse novi causa decoris erat.  
 Aura sinus implet: flavos movet aura capillos.  
 Sidoni sic fueras aspicienda Jovi.  
 Sæpè puellares subduxit ab æquore plantas,  
 Et metuit tactus assilientis aquæ:  
 Sæpè deus prudens tergum dimisit in undas;  
 Hæreat ut collo fortius illa suo.  
 Littoribus tactis stabat sine cornibus ullis  
 Jupiter: inque deum de bove versus erat.  
 Taurus init cælum: te, Sidoni, Jupiter implet:  
 Parsque tuum terræ tertia nomen habet.  
 Hoc alii signum Phariam dixere juvencam;  
 Quæ bos ex homine est, ex bove facta dea.  
 Tunc quoque priscorum virgo simulacra virorum  
 Mittere roboreo scirpea ponte solet.  
 Corpora post decies senos qui credidit annos  
 Missa necl; sceleris crimine damnat avos.

Fama vetus; nunc cùm Saturnia terra vocata est  
 Talia fatidici dicta fuisse dei.  
 Falcifero libata seni duo corpora, gentes,  
 Mittite, quæ Tuscis excipiantur aquis.  
 Donec in hæc venit Tiryntibus arba; quotannis  
 Tristia Leucadio sacra peracta deo.  
 Illum stramineos in aquam misisse Quirites:  
 Herculis exemplo corpora falsa jaci.  
 Pars putat, ut ferrent juvenes suffragia soli,  
 Pontibus infirmos præcipitasse senes.  
 Tybri, doce verum: tua ripa vetustior urbe est:  
 Principium ritus tu bene nosse potes.  
 Tybris arundiferum medio caput extulit alveo,  
 Raucisque dimovit talibus ora sonis:  
 Hæc loca desertas vidi sinè manibus herbas:  
 Pæsebat sparsas utraque ripa boves.  
 Et, quem nunc gentes Tyberim noruntque timentque,  
 Tunc etiam pecori despiciendus erat.  
 Arcadis Evandri nomen tibi sæpè refertur:  
 Ille meas remis advena torsit aquas.  
 Venit & Alcides turba comitatus Achivæ:  
 Albula, si memini, tunc mihi nomen erat.  
 Excipit hospitio juvenem Pallantibus heros:  
 Et tandem Caco debita pœna fuit.  
 Victor abit, secumque boves Erytheida prædam  
 Abstrahit: at comites longius ire negant.  
 Magnaque pars horum desertis mansit in agris:  
 Montibus his ponunt spemque Laremque suum.  
 Sæpè tamen patriæ dulci tanguntur amore:  
 Atque aliquis moriens, hoc breve mandat opus:  
 Mittite me in Tyberim; Tyberinis vectus ut undis  
 Littus ad Inachium pulvis inanis eam.  
 Displicet hæredi mandati cura sepulcri:  
 Mortuus Ausonia conditur hospes humo.

Scirpea pro domino Tiberi jactatur imago,  
 Ut repetat Grajas per freta longa domos,  
 Hactenus: & vivo sublit rorantis saxo.  
 Antra: leves cursum sustinuitis aque.  
**C**larè nepos Atlantis ades: quem montibus olim  
 Edidit Atcadiis Pleias una Jovi:  
 Pacis & armorum superis imisque decorum  
 Arbitrè, alato qui pede carpis iter;  
 Latè lyræ pulsus, nitida quoque lætè palestra,  
 Quo didicit cultè lingua docente loqui:  
 Tempa tibi posuere patres spectantia Circum  
 Idibus: ex illo est hæc tibi festa dies.  
 Te, quicumque suas profitentur vendèkè merces,  
 Thure dato, tribuas ut sibi lucra; rogant.  
 Est aqua Mercurii portæ vicina Capone:  
 Si juvat expertis credere, numen habet.  
 Huc venit incinctus tunica mercator, & urna  
 Purus suffusa, quam ferat, haurit aquam.  
 Uda sit hinc laurus: lauro sparguntur ab uda  
 Omnia, quæ dominos sunt habitura novos:  
 Spargit & ipse suos lauro rotante capillos:  
 Incipit & solita dicere voce preces.  
 Ablus præteriti perjuria temporis, inquit:  
 Ablus præterita perfida verba fide.  
 Sive ego te feci testem, falsove citavi Jovem  
 Non audituri numina vana Jovis:  
 Sive deum prudens alium, divamve fefelli:  
 Abstulerint celeres improba verba Noti.  
 Et pætant veniente die perjuria nobis:  
 Nec curent superi, si qua locutus ero.  
 Da modo lucra mihi, da factæ gaudia lucro,  
 Et face ut empiri verba dedisse juret.  
 Talia Mercurius poscentes ridet ab alto:  
 Et memor Ortygias surripuisse boves.

**A**T mihi pande, precor, multò meliora potentì  
 In geminos ex quo tempore Phœbus eat.  
 Cum totidem de mense dies superesse videbis;  
 Quot sunt Herculei facta laboris, ait.  
**D**ic, ego respondi, causam mihi sideris hujus.  
 Causam facundo reddidit ore deus:  
 Abstulerant raptas Phœben Phœbesque sororem,  
 Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.  
 Bella parant, repetuntque suas & frater & Idas;  
 Leucippo fieri pactus uterque gener.  
 His amor, ut repetant, illis, ut reddere nolint,  
 Suadet: & ex causa pugnat uterque pari.  
 Effugere Oebalidæ cursu potuere sequentes:  
 Sed visum est celeri vincere turpe fuga.  
 Liber ab arboribus locus est, apta area pugnae,  
 Constiterant illo nomina fida loco.  
 Pectora transectus Lynceo Castor ab ense,  
 Non exspectato vulnere, pressit humum.  
 Ultor adest Pollux: & Lyncea perforat hasta,  
 Qua cervix humeros continuata tegit.  
 Ibat in hunc Idas, vixque est Jovi signe repulsus;  
 Tela tamen dextræ fulmine rapta negant.  
 Jamque tibi, Pollux, cælum sublime patebat,  
 Cum, Mea, dixisti, percipe verba, pater:  
 Quod mihi dās uni cælum, partire duobus:  
 Dimidium toto munere majus erit.  
 Dixit, & alterna fratrem statione recepit;  
 Utile sollicitæ sidus utrumque rati.  
 Ad Janum redeat, qui quærit Agonia quid sint:  
 Quæ tamen in factis hoc quoque tempus habent.  
 Nocte sequente diem canis Erigoneus exit.  
 Est alio signi reddita causa loco.  
**P**Roxima Vulcani lux est: quam Lustria dicunt.  
 Lustrantur puræ, quas facit ille, tubæ.

**Q**uatuor inde notis locus est, quibus ordine  
 lectis,  
 Vel mos sacrorum, vel fuga regis inest.  
**N**Ec te prætereo populi Fortuna potentis  
 Publica; cui templum luce sequente datum.  
 Hanc ubi dives aquis acceperit Amphitrite,  
 Grata Jovi fulvæ rostra videbis avis.  
**A**Uferet ex oculis veniens aurora Booten:  
 Continuaque die sidus Hyantis erit.

P. OVIDII  
 NASSONIS  
 FASTORUM  
 LIBER VI.

**H**ic quoque mensis habet dubias in nomine causas.  
 Quæ placeant, positis omnibus, ipse leges,  
 Facta canam; sed erunt qui me finissequerentur:  
 Nullaque mortali numina visa putent.  
 Est deus in nobis: agitante calescimus illo;  
 Impetus hic sacræ semina mentis habet.  
 Fas mihi præcipuè vultus vidisse deorum;  
 Vel quia sum vates; vel quia sacra cano.  
 Est nemus arboribus densum, secretus ab omni  
 Voce locus, si non obstreperetur aquis.  
 Hic ego quærebam cœpti quæ mensis origo  
 Esset, & in cura nominis hujus eram.  
 Ecce deas vidi; non quas præceptor arandi  
 Viderat; Ascraeas cum sequeretur oves.  
 Nec quas Priamides in aquosæ vallibus Idæ  
 Contulit: ex illis sed tamen una fuit.  
 Ex illis fuit una, sui germana mariti.  
 Hæc erat (agnovi) quæ stat in arce Jovis.  
 Hæc rrueram, tacitoque animum pallore fatebar.  
 Tunc dea, quos fecit, sustulit ipsa metus:  
 Namque ait, ò vates Romani conditor anni,  
 Ause per exiguos magna referre modos;

Jus tibi fecisti numen cœleste videndi,  
 Cum placuit numeris condere festa tuis.  
 Ne tamen ignores, vulgique erroris traharis,  
 Junius à nostro numine nomen habet.  
 Est aliquid nupsisse Jovi, Jovis esse sororem.  
 Fratre magis dubito gloriari anne viro.  
 Si genus adspicitur; Saturnum prima parentem  
 Feci Saturni sors ego prima fui.  
 A patre dicta meo quondam Saturnia Roma est:  
 Hæc illi à cœlo proxima terra fuit.  
 Si torus in pretio est, dicor Matrona Tonantis;  
 Junctaque Tarpejo sunt mea templa Jovi.  
 An potuit Majo pellex dare nomina mensi?  
 Hic honor in nobis invidiosus erit?  
 Cur igitur regina vocor, princepsque dearum?  
 Aurea cur dextræ sceptrâ dedere meæ?  
 An facient mensem luces, Lucinaque ab illis  
 Dicar, & à nullo nomina mense traham?  
 Tunc me pœniteat posuisse fideliter iras  
 In genus Electræ, Dardaniamque domum.  
 Causa duplex iræ, rapto Ganymede dolebam:  
 Forma quoque Idæo judicè victa mea est:  
 Pœniteat quod non fovi Carthaginis arces;  
 Cum mea sint illo currus & arma loco:  
 Pœniteat Sparten, Argosque, measque Mycenas,  
 Et veterem Latio supposuisse Samon.  
 Adde senem Tatium, Junoniculosque Faliscos,  
 Quos ego Romanis succubuisse tuli.  
 Sed neque pœniteat: nec gens mihi charior ulla est.  
 Hic color: hic teneo cum Jove templa mea.  
 Ipse mihi Mavors, Commendo mœnia, dixit,  
 Hæc tibi: tu pollens urbe nepotis eris.  
 Dicta fides sequitur: centum celebramur in aris,  
 Nec levior quovis est mihi mensis honor.

Nec tamen hunc novis tantummodo præstat honorem

Roma : suburbani dant mihi munus idem.  
 Inspice quos habeat memorialis Aricia fastos,  
 Et populus Laurens, Laviniumque meum:  
 Est illic mensis Junonius (inspice Tibur;  
 Et Prænestinæ moenia sacra deæ.)  
 Junonale leges tempus: nec Romulus illas  
 Condidit: at nostri Roma nepotis erat.  
 Finierat Juno; respeximus, Herculis uxor  
 Stabat: & in vultu signa dolentis erant.  
 Non, ego si toto mater me cedere cœlo  
 Jusserit, invita matre morabor, ait.  
 Nunc quoque non luctor de nomine temporis hujus:  
 Blandior; & partes penè rogantis ago.  
 Remque mei juris malim tenuisse precando;  
 Et faveas causæ forsitan ipse meæ.  
 Aurea possedit socio Capitolia templo  
 Mater, & ut debet, cum Jove summa tenet.  
 At decus omne mihi contingit origine mensis.  
 Unicus est, de quo sollicitamur, honor.  
 Quid grave, si titulum mensis, Romane, dedisti  
 Herculis uxori, posteritasque memor?  
 Hæc quoque terra aliquid debet mihi nomine  
 magni  
 Conjugis: huc captas appullit ille boves.  
 Hic malè defensus flammis & dote paterna  
 Cacus Aventinam sanguine tinxit humum.  
 Ad propiora vocor: populum digessit ab annis  
 Romulus, in partes distribuitque duas:  
 Hæc dare consilium, pugnare paratior illa est;  
 Hæc ætas bellum suadet, illa gerat.  
 Sic statuit, mensesque nota secrevit eadem.  
 Junius est juvenum, qui fuit ante senum.

Dixit, & in litem studio certaminis issent,  
 Atque ira pietas dissimulata foret;  
 Venit Apollinea longas Concordia lauro  
 Nexa comas placidi numen opusque ducis.  
 Hæc ubi narravit Tatium, fortemque Quirinum,  
 Binaque cum populis regna coisse suis;  
 Et Lare communi soceros generosque receptos;  
 His nomen junctis Junius, inquit, habet.  
 Dicta triplex causa est: at vos ignoscite divæ,  
 Res est arbitrio non dicimenda meo.  
 Ite pares à me, perierunt iudice formæ  
 Pergama: plus lædunt, quam juvat una; deæ.  
 PRima dies tibi Carna datur, dea cardinis hæc est;  
 Numine clausa aperit, claudit aperta suo.  
 Unde datas habeat vires, obscurior avo  
 Fama; sed è nostro carmine certus eris.  
 Adjacet antiquus Tiberino lucus Helerni:  
 Pontifices illuc nunc quoque sacra ferunt.  
 Inde sata est Nymphæ (Grænon dixere priores)  
 Nequidquam multis sæpè petita procis.  
 Rura sequi, jaculisque feras agitare solebat,  
 Nodosasque cava tendere valle plagas.  
 Non habuit pharetram: Phœbi tamen esse sororem  
 Credebant, nec erat, Phœbe, pudenda tibi.  
 Huic aliquis juvenum dixisset amantia verba:  
 Reddebat tales protinus illa sonos:  
 Hæc loca lucis habent nimis, & cum luce pudoris:  
 Si secreta magis ducis in antra, sequar.  
 Credulus antelit; frutes hæc nacta resistit:  
 Et later, & nullo est inventienda modo.  
 Viderat hanc Janus: visæque cupidine captus  
 Ad duram verbis mollibus usus erat.  
 Nympha jubet quærì de more remotius antrum:  
 Utque comes sequitur, destituitque ducem,

Scuta (videt Janus quæ post sua terga gerantur)  
 Nil agis & latebras respicit ille tuas.  
 Nil agis en, dixit, nam te sub rupe latentem  
 Occupat amplexu: teque positus, ait:  
 Jus pro concubitu nostro tibi Cardinis esto.  
 Hoc pretium positæ virginittatis habe.  
 Sic fatus, spinam, qua tristes pellere posset  
 A foribus noxas (hæc erat alba) dedit.  
 Sunt avidæ volucres, non quæ Phineia mensis  
 Gutturæ fraudabant, sed genus inde trahunt.  
 Grande caput, stantes oculi, rostra apra rapinæ  
 Canities pennis, unguibus hamus inest.  
 Nocte volant, puerosque petunt nutricis egentes,  
 Et vitiant cunis corpora rapta suis.  
 Carpere dicuntur lactentia viscera rostris,  
 Et plenum potò sanguine guttur habent.  
 Est illis Strigibus nomen: sed nominis hujus  
 Causa, quod horrenda stridere nocte solent.  
 Sive igitur nascuntur aves; seu carmine sunt,  
 Næniæque in volucres falsa figurat anus;  
 In thalamos venire Procæ. Procæ natus in illis  
 Præda recens avium quinque diebus erat:  
 Pectoraque exsorbent avidis infantia linguis.  
 At, puer infelix vagit, opemque petit.  
 Tertia voce sui nutrix accurrit alumni,  
 Et rigido sectas invenit ungue genas.  
 Quid faceret? color oris erat, qui frondibus olim  
 Esse solet seris, quas nova læsit hiems.  
 Pervenit ad Granen; & rem docet: illa, Timorem  
 Pone, tuus, sospes, dixit, alumnus erit.  
 Venerat ad cunas; flebant materque paterque.  
 Sistite vos lacrymas, ipsa medebor, ait.  
 Protinus arbutæ postes ter in ordine tangit  
 Fronde: ter arbutæ limina fronde notat.

Spargit aquis aditus, & aquæ medicamen habebant:  
 Extaque de porca cruda bimestre tenet.  
 Atque ita, Noctis aves, exitis puerilibus, inquit,  
 Parcite: pro parvo victima parva cadit.  
 Cor pro corde, precor, pro fibris sumite fibras:  
 Hanc animam vobis pro meliore damus.  
 Sic ubi libavit, profecta sub æthera ponit:  
 Quicquid sacris adsint, respicere illa vetat.  
 Virgaque Janalis de spina sumitur alba:  
 Quâ lumen thalamis parva fenestra dabat.  
 Post illud neque aves cunas violasse feruntur:  
 Et rediit puero, qui fuit ante, color.  
 Pingua cur illis gustentur larda Kalendis,  
 Mistaque cum calido sit faba farre, rogas?  
 Prisca dea est: aliturque cibus, quibus antè solebat:  
 Nec petit adsitas luxuriosa dapes.  
 Piscis adhuc illi populo sine fraude nataat:  
 Ostreaque in conchis tuta fuere suis:  
 Nec Latium norat, quam præbet Ionia dives;  
 Nec quæ Pygmæo sanguine gaudet, avem:  
 Et præter pennas nihil in pavone placebat:  
 Nec tellus captas miserat antè feras,  
 Sus erat in pretio: cæsa sue festa colebant:  
 Terra fabas tantum duraque farra dabat.  
 Quæ duo, mista simul sextis quicumque Kalendis  
 Ederit, huic lædi viscera posse negant.  
 Arce quoque in summa Junoni templa Monetæ  
 Ex voto memorant facta, Camille, tuo.  
 Ante domus Marli fuerant: qui Gallica quondam  
 A Capitolino repulit arma Jove.  
 Quam benè (di magni) pugna cecidisset id illa  
 Defensor solii, Jupiter alte, tui!  
 Vixit, ut occideret damnatus crimine regni:  
 Hunc illi titulum longa senecta dabat,

Lux eadem Marti festa est : quem prospicit extra  
 Appositum tectæ porta Capena via.  
 Te quoque ; Tempestas , meritam delubra fatemur ;  
 Cum penè est Corsis obruta clasis aquis.  
 Hæc hominum monumenta patent , si quærimur  
 astra.

Tunc oritur magni præpes adunca Jovis.

**P**ostera lux Hyadas taurinæ cornua frontis  
 Evocat : & multa terra madescit aqua.

**M**anè ubi bis fuerit , Phœbusque iteraverit ortus,  
 Factaque erit posito rore bis uda seges ;

Hæc sacrata die Tusco Bellona duello

Dicitur : & Latio prospera semper adest.

Appius est auctor , Pyrrho qui pace negata

Multum animo vidit , lumine captus erat.

Prospicit à tergo summum brevis area circum ,

Est ubi non parvæ parva columna notæ.

Hinc solet hasta manu belli prænuntia mitti

In regem & gentes , cùm placet , arma capi.

**A**ltera pars circi custode sub Hercule tuta est :

Quod deus Euboico carmine munus habet.

Muneris est tempus , qui Nonas Lucifer ante est.

Si titulos quæris ; Sylla probavit opus.

**Q**uærebam Nonas Sancto Fidiône referrem ,

An tibi Semo pater : tunc mihi Sanctus ait :

Cuicumque ex istis dederis , ego munus habebō ,

Nomina terna fero : sic voluere Cures.

Hunc igitur veteres donarunt æde Sabini :

Inque Quirinali constituere iugo.

**E**st mihi ( sitque precor nostris diuturnior annis )

Filia : qua felix sospite semper ero.

Hanc ego cùm vellem genero dare ; tempora tædis

Apta requirebam , quæque cavenda forent.

Tunc mihi post sacras monstratur Junius Idus

Utilis & nuptis , utilis esse viris.

Primaque pars hujus thalamis aliena reperta est.

Nam mihi sic conjux sancta Dialis ait :

Donec ab Iliaca placidus purgamina Vesta

Detulerit flavis in mare Tybris aquis ;

Non mihi dentoso crinem depectere buxo ,

Non ungues ferro subsecuisse licet :

Non tetigisse virum , quamvis Jovis ille sacerdos ,

Quamvis perpetua sit mihi lege datus ,

Tu quoque ne propera : melius tua filia nubet ,

Igneæ cum pura Vesta nitebit humo.

**T**ertia post Nonas remove Lycaona Phœbe

Fertur , & à tergo non habet ursa metum.

Tunc ego me memini ludos in gramine Campi

Adspicere ; & didici ; lubrice Tybri , tuos.

Festa dies illis , qui lina madentia ducunt ,

Quique tegunt parvis æra recurva cibis.

**M**enas quoque numen habet. Menti delubra vi-  
 demus.

Vota metu belli , Perfide Pœne , tui.

Pœne , rebellabas , & lerro Consulis omnes

Attoniti Mauras pertimuerunt manus.

Spem metus expulerat ; cùm Menti vota Senatus

Suscipit : & melior protinus illa venit.

Adspicit instantes mediis sex lucibus Idus

Illæ dies , quæ sunt vota soluta deæ.

**V**esta fave ; tibi nunc operata resolvimus ora :

Ad tua si nobis sacra venire licet.

In prece totus eram : cœlestia numina sensi ;

Lætæque purpurea luce refulsit humus.

Non equidem vidi ( valeant mendacia vatum )

Te , dea : nec fueras adspicienda viro.

Sed quæ nescieram , quorumque errore tenebar ,

Cognita sunt nullo præcipiente mihi.

Dena quater memorant habuisse Palilia Romam;  
 Cum flammæ custos æde recepta dea est.  
 Regit opus placidi, quo non metuentius ullum  
 Numinis ingenium terra Sabina tulit.  
 Quæ nunc ære nitent; stipula tunc tecta virebant;  
 Et paries lento vimine textus erat.  
 Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ,  
 Tunc erat intonsi regia magna Numæ.  
 Forma tamen templi, quæ nunc manet, antè fuisse  
 Dicitur: & formæ causâ probanda subest.  
 Vesta eadem est, & terra; subest vigil ignis utrique.  
 Significant sedem terra; focusque suam.  
 Terra pilæ similis nullo fulcimine nixa:  
 Aëre subjecto tam grave pendet onus.  
 Ipsa volubilitas libratum sustinet orbem;  
 Quique premat partes argulus omnis abest.  
 Cumque sit in media rerum regione locata,  
 Et tangat nullum plusve minusve latus:  
 Ni convexa foret, parti vicinior esset:  
 Nec medium terræ mundus haberet onus.  
 Arte Syracosia suspensus in aëre clauso  
 Stat globus, inmensi parva figura poli:  
 Et quantum à summis, tantum recessit ab imis  
 Terra: quod ut fiat, forma rotunda facit.  
 Pars facies templi, nullus procurrit in illo  
 Angulus: à pluvio vindicat imbre tholus.  
 Cur sit virginibus, quæris, dea culta ministris?  
 Inveniam causas hac quoque parte suas.  
 Ex Ore Junonem memorant Cereremque creatas  
 Semine Saturni: tertia Vesta fuit.  
 Utrâque nuperunt ambæ peperisse feruntur:  
 De tribus impatiens restitit una viri.  
 Quid mirum, virgo si virgine læta ministra  
 Admittit castas in sua sacra manus?

Nec tu aliud Vestam, quam vivam intellige  
 flammam.

Nataque de flamma corpora nulla vides.  
 Jure igitur virgo est, quæ foemina nulla remittit,  
 Nec capit, & comites virginitatis amat,  
 Esse diu stultus Vestæ simulacra putavi:  
 Mox didici curvo nulla subesse tholo.  
 Ignis inextinctus templo celatur in illo.  
 Effigiem nullam Vesta, nec ignis habent.  
 Stat vi terra sua: vi stando Vesta vocatur.  
 Causaque par Graji nominis esse potest:  
 At focus à flammis, & quo fovet omnia dicitur;  
 Qui tamen in primis ædibus antè fuit.  
 Hinc quoque vestibulum dici reor: inde precando  
 Dicimus, ò Vesta, quæ loca prima tenes.  
 Ante focos olim scammis considerare longis  
 Mos erat: & mensæ credere adesse deos.  
 Nam quoque, cum fiunt antiquæ sacra Vacunæ,  
 Ante Vacunales stantque, sedentque focos.  
 Venit in hos annos aliquid de more vetusto:  
 Fert missos Vestæ pura patella cibos.  
 Ecce, coronatis panis dependet aëllis,  
 Et velant scabras florida sertâ molas.  
 Sola prius furnis torrebant farra coloni;  
 Et fornacalia sunt sua sacra deæ.  
 Suppositum cineri panem focus ipse parabat,  
 Strataque erat tepido tegula quassa solo.  
 Inde focum servat pistor, dominamque focorum,  
 Et quæ pumiceas versata sella molas.  
 Præteream, referamne tuum, rubicunde Priape,  
 Dedecus? est multi fabula plena joci.  
 Turrigera frontem Cybele redimita corona  
 Convocat æternos ad sua festa deos.  
 Convocat & Satyros, rustica numina Nymphas,

Silenus, quamvis nemo vocarat, adest.  
 Nec licet, & longum est epulas narrare deorum:  
 In multo nox est pervigilata mero.  
 Di temerè errabant: in opacè vallibus Idæ  
 Pars jacet, & molli gramine membra levat.  
 Hi ludunt, hos somnus habet: pars brachia nectit,  
 Et viridem celeri ter pede pulsat humum.  
 Vesta jacet, placidamque capit secunda quietem,  
 Sicut erat positum cespite sulca caput.  
 At ruber hortorum custos Nymphasque deasque  
 Captat, & errantes fertque refertque pedes.  
 Adspicit & Vestam: dubium, Nymphamne putarit;  
 An scierit Vestam: scisse sed ipse negat.  
 Spem capit obscenam, furtimque accedere tentat;  
 Et fert suspensòs corde micantè gradus.  
 Forte, senex quo vectus eras Silenus, asellum,  
 Liquerat ad ripas lene sonantis aquæ.  
 Ibat ut inciperet longi deus Hellesponti;  
 Intempestivo cum rudit ille sono.  
 Territa voce gravi surgit dea: convolat omnis  
 Turba; per infestas effugit ille manus.  
 (Lampsacus hoc animal solita est mactare Priapo:  
 Hinc asini flammis indicis exta damus.)  
 Quem tu, diva memor, de pane monilibus ornas,  
 Cessat opus: vacuæ conticuere molæ.  
 Nomine, quam pretio celebrator, arce Tonantis,  
 Dicam pistoris quid vidit ara Jovis.  
 Cineta premebantur trucibus Capitolia Gallis:  
 Fecerat obsidio jam diuturna famem.  
 Jupiter ad solium superis regale vocatis,  
 Incipe, ait Marti; protinus ille refert:  
 Scilicet ignotum est, quæ sit fortuna meorum,  
 Et dolor hic animi voce querentis eget?  
 Si tamen, ut referam breviter mala juncta pudori

Exigis: Alpino Roma sub hoste jacet.  
 Hæc est, cui fuerat promissa potentia rerum:  
 Jupiter, hanc terris impositurus eras.  
 Jamque suburbanos, Etruscaque conjudit arma:  
 Spes erat in cursu: nunc Lare pulsa suo est.  
 Vidimus ornatos ærata per atria picta  
 Vestæ triumphales occubuisse senes.  
 Vidimus Iliacæ transferri pignora Vestæ  
 Sede, putant aliquos scilicet esse deos.  
 At si respicerent, qua vos habitatis in arce,  
 Totque domos vestras obsidione premi;  
 Nil opus in cura scirent superesse deorum,  
 Et data sollicita thura perire manu.  
 Atque utinam pugna pareat locus; arma capessent:  
 Et si non poterunt exuperare, cadent.  
 Nunc inopes victus, ignavaque fata timentes  
 Monte suo clausos barbara turba premit,  
 Tunc Venus, & lituo pulcher trabæque Quirinus,  
 Vestaque pro Latio multa lotuta suo.  
 Publica, respondit, cura est pro mœnibus istis.  
 Jupiter, & penas Gallia victa dabit.  
 Tu modo, quæ desunt, fruges superesse putentur,  
 Effice; nec sedes desere, Vesta, tuas.  
 Quodcumque est solidæ Cereris cava machina  
 frangat;  
 Mollitamque manu duret igne focus.  
 Jusserat; & fratris virgo Saturnia jussis  
 Annuit; & mediæ tempora noctis erant.  
 Jam ducibus somnum dederat labor: increpat illos  
 Jupiter; & sacro, quid velit, ore docet:  
 Surgite, & in medios de summis arcibus hostes  
 Mittite, quam minime tradere vultis, opem.  
 Somnus abit, quæruntque noyis ambagibus acti,  
 Tradere quam nolint, & jubeantur opem.

Esse Ceres visa est: jaciunt Cerealia dona.  
 Jacta super galeas, scutaque longa sonant:  
 Posse fame vinci spes excidit, Hoste repulso,  
 Candida Pistori ponitur ara Jovi.  
 Forte revertēbar festis Vestalibus illac,  
 Qua nova Romano nunc via juncta foro est.  
 Huc pede matronam nudo descendere vidi:  
 Obstupui tacitus, sustinuique gradum.  
 Sensit anus vicina loco: jussumque sedere  
 Alloquitur quatiens voce tremente caput.  
 Hic, ibi nunc fora sunt, udæ tenuere paludes:  
 Amne redundatis fossa madebat aquis.  
 Curtius ille lacus, siccas qui sustinet aras,  
 Nunc solida est tellus, sed lacus ante fuit.  
 Qua Velabra solent in Circum ducere pompas;  
 Nil præter salices crassaque canna fuit.  
 Sæpè suburbanas rediens conviva per undas  
 Cantat, & ad nautas ebria verba jacit.  
 Nondum conveniens diversis iste figuris  
 Nomen ab averso ceperat amne deus.  
 Hic quoque lucus erat juncis & arundine densus,  
 Et pede velato non adenda palus.  
 Stagna recesserunt, & aquas sua ripa coëcet:  
 Siccaque nunc tellus; mos tamen ille manet.  
 Reddiderat causam, Valeas, anus optima; dixi;  
 Quod superest ævi, molle sit omne, tui.  
 Cetera jam pridem didici puerilibus annis;  
 Non tamen idcirco prætereunda mihi.  
 Mœnia Dardanides nuper nova fecerat Ilus:  
 Ilus adhuc Asiæ dives habebat opes.  
 Creditur armiferæ signum cœleste Minervæ  
 Urbis in Iliacæ desiluisse juga.  
 Cura videre fuit; vidit templumque locumque,  
 Hoc superest illic: Pallada Roma tenet.

Consulitur Smintheus; locoque obscurus opaco  
 Hos non mentito reddidit ore sonos:  
 Etheream servate deam; servabitis urbem:  
 Imperium secum transferet illa loci.  
 Servat, & inclusam summa tenet Ilus in arce;  
 Curaque ad hæredem Laomedontæ venit.  
 Sub Priamo servata parum: sic ipsa volebas;  
 Ex quo judicio forma revicta tua est.  
 Seu genus Adrasti, seu furtis aptus Ulysses,  
 Seu pius Æneas, eripuisse ferunt.  
 (Auctor in incerto est; res est Romana: tuetur  
 Vesta, quod assiduo lumine cuncta videt.)  
 Heu quantum timere patres, quo tempore Vesta  
 Arsit, & est tectis obruta penè suis!  
 Flagrabant sancti sceleratis ignibus ignes,  
 Mistaque erat flammæ flamma profana piæ.  
 Attonitæ fiebant demisso crine ministræ:  
 Abstulerat vires corporis ipse timor.  
 Provolat in medium, & magna, Succurrite, voce,  
 Non est auxilium flere: Metellus ait.  
 Pignora virginis fatalia tollite palmis:  
 Non ea sunt voto, sed rapienda manu.  
 Me miserum! dubitatis? ait (dubitare videbat,  
 Et pavidas posito procubuisse genu.)  
 Haurit aquas; tollensque manus, Ignoscite, dixit,  
 Sacra: vir intrabo non adenda viro.  
 Si scelus est, in me commissi pœna redundet:  
 Sic capitis damno Roma soluta mei.  
 Dixit, & irupit: fatum dea rapta probavit,  
 Pontificisque sui munere tuta fuit.  
 Nunc bene lucetis sacro sub Cæsare flammæ:  
 Ignis in Iliacis nunc erit, estque focus.  
 Nullaque dicetur vittas temerare sacerdos  
 Hoc duce; nec viva defodietur humo.

Sic incesta perit: quia quam violavit, in illa  
 Conditur: & Tellus Vestaque numen idem est.  
 Tunc sibi Callaico Brutus cognomen ab hoste  
 Fecit, & Hispanam sanguine tinxit humum.  
 Scilicet interdum miscentur tristia lætis,  
 Nec populum toto pectore festa juvant.  
 Crassus ad Euphraten aquilas, natumque, suosque  
 Perdidit: & leto est ultimus ipse datus.  
 Parthe, quid exultas? dixit dea; signa remittes:  
 Quidque necem Crassi vindicet, ultor erit.  
**A**T simul auritis violæ dementur aellis,  
 Et Cereris fruges aspera saxa terent;  
 Navita puppe sedens, Delphina videbimus inquit.  
 Humida cum pulsu nox erit orta die.  
**J**Am, Phryx, à nupta quereris, Tithone, relinquit,  
 Et vigil Eois Lucifer erit aquis.  
 Ite bonæ matres (vestrum Matralia festum)  
 Flavaque Thebanæ, reddite liba deæ.  
 Pontibus & magno juncta est celeberrima circo  
 Area: quæposito de bove nomen habet:  
 Hac ibi lucæ ferunt Matutæ sacra parenti  
 Sceptriferas Servi templa dedisse manus.  
 Quæ dea sit: quare famulas à limine templi  
 Arceat (arceat enim) libaque tosta petat:  
 Bacche; racemiferos hedera redimite capillos,  
 (Si domus illa tua est) dirige vatis opus:  
 Arserat obsequio Semele Jovis: accipit Ino  
 Te, puer: & summa sedula nutrit ope.  
 Intumuit Juno, rapta quod pellice natum  
 Educet: at sanguis ille sororis erat.  
 Hinc agitur furis Athamas, sed imagine falsa:  
 Tuque cadis patria, parve Learche, manu,  
 Mæsta Learcheas mater tumulaverat umbras;  
 Et dederat miseris omnia justa rogis.

Hæc quoque, funestos ut erat lanfata capillos,  
 Prosilii: & cunis te, Melicerta, rapit.  
 Est spatio contracta brevi, freta bina repellit,  
 Unaque pulsatur terra duabus aquis.  
 Hunc venit insanis natum complexa lacertis;  
 Et secum è celso mittit in alta jugo.  
 Excipit illasos Panope centumque sorores,  
 Et placido lapsu per sua regna ferunt.  
 Nondum Leucothœe, nondum puer ille Palæmon  
 Vorticibus densis Tybridis ora tenent.  
 Lucus erat; dubium Semele, Stimelæne vocetur;  
 Mænadæ Ausonias incoluisse ferunt.  
 Quærit ab his Ino, quæ gens foret: Arcadas esse  
 Audit, & Evandrum sceptra tenere loci.  
 Dissimulata deam Latias Saturnia Bacchas  
 Instimulat fictis insidiosa sonis;  
 O nimium faciles, ò toto pectore captæ,  
 Non venit hæc vestris hospes amica choris.  
 Fraude petit: sacrique parat cognoscere ritum.  
 Quo possit pœnas pendere pignus habet.  
 Vis bene desierat; complent ululatus auras  
 Thyades effusus per sua colla comis;  
 Injiciuntque manus, puerumque avellere pugnant.  
 Quos ignorat adhuc, invocat illas deos:  
 Dique, virique loci, miseræ succurrere matri.  
 Clamor Aventini saxa propinqua ferit.  
 Appulerat ripæ vacas Oetæus Iberas;  
 Audit; & ad vocem concitus urget iter.  
 Herculeis adventu; quæ vim modo ferre parabant,  
 Turpia femineæ terga dedere fugæ.  
 Quid petis hinc (cognorat enim) matertera Baccæ  
 Ad numen quod me, te quoque vexat? ait.  
 Illa docet partim præsentia nati  
 Continet; & furiis in scelus isse pudet,

Rumuit, ut est velox, agitatís pervolat alis,  
 Estque frequens, Ino, nomen in ore tuum.  
 Hospita Carmentis fidos intrasse penates  
 Diceris, & longam deposuisse famem.  
 Liba sua properata manu Tegeæ sacerdos  
 Traditur, & subito cocta dedisse foco.  
 Nunc quoque liba juvant festis Matralibus; illa  
 Rustica sedulitas gratior arte fuit.  
 Nunc, ait, O vates venientia fata resigna,  
 Qua licet: hospitis hoc, precor, adde meis.  
 Parva mora est: cælum vates ac numina sumit;  
 Fitque sui toto pectore plena dei.  
 Vix illam subito posses cognoscere, tanto  
 Sanctior, & tanto, quam modo, major erat.  
 Lata canam? gaude defuncta laboribus, Ino,  
 Dixit, & huic populo prospera semper ades.  
 Numen erit pelagi: natum quoque pontus habebit,  
 In vestris aliud sumite nomen aquis:  
 Leucotheë Graj's Mutata vocabere nostris:  
 In portus nato jus erit omne tuo.  
 Quem nos Portumnus, sua lingua Palæmona dicit:  
 Ite, precor, nostris æquus uterque locis  
 Annuerant: promissa fides: posuere labores:  
 Nomina mutarunt: hic deus, illa dea est.  
 Cur vetet ancillas accedere, quaritis? odit:  
 Principiumque odii, si sinat illa, canam.  
 Una ministrarum solita est, Cadmæa tuarum.  
 Sæpè sub amplexus conjugis ire tui.  
 Improbos hanc Athamas furtim dilexit ab illa  
 Comperit agricolis semina tosta dari.  
 Ipsa quidem fecisse negat, sed fama recepit:  
 Hoc est cur odio sit tibi serva manus.  
 Non tamen hanc pro stirpe sua pia mater adoret;  
 Ipsa parum felix visa fuisse parens.

Alterius prolem melius mandabitis illi.  
 Utilior Baccho quam fuit ipsa suis.  
 Hanc tibi, Quò properas, memorant dixisse, Rutili?  
 Luce mea Marso consul ab hoste cades.  
 Exitus accessit verbis: flumenque Thelonum  
 Purpureo mistis sanguine fluxit aquis.  
 Proximus annus erat: Pallantide cæsus eadem  
 Didius hostiles ingeminavit opes.  
 Lux eadem, Fortuna, tua est, auctorque, locusque,  
 Sed superinjectis quis latet iste togis?  
 Servius est (hoc constat enim) sed causa latendi  
 Discrepat: & dubium me quoque mentis habet.  
 Dum dea furtivos timidè profitetur amores,  
 Cælestemque homini concubuisse pudet;  
 (Arsit enim magno correpta cupidine regis,  
 Cæcaque in hoc uno non fuit illa viro.)  
 Nocte domum parva solita est intrare fenestra:  
 Unde Fenestellæ nomina porta tenet.  
 Nunc pudet, & vultus velamine celat amatos:  
 Oraque sunt multa regia tecta toga.  
 An magis est verum, post Tullî funera plebem  
 Confusam placidi morte fuisse ducis?  
 Nec inodus ullus erat: crescebat imagine luctus,  
 Donec eum positus oculere togis.  
 Tertia causa mihi spatio majore canenda est:  
 Nos tamen adductos intus agemus equos.  
 Tilia conjugio sceleris mercede parato,  
 His solita est dictis extimulare virum:  
 Quid juvat esse pares, te nostræ cæde sororis,  
 Meque tui fratris, si pia vita placet?  
 Vivere debuerant & vir meus & tua conjux,  
 Si nullum ausuri majus eramus opus.  
 Et caput & regnum factum est dotale parentis.  
 Si vir est, in dictas exige dotis opes.

Regia res scelus est: socero cape régna necato;  
 Et nostras patrio sanguine tinge manus.  
 Talibus instinctus solio privatus in alto  
 Sederat: attonitum vulgus ad arma ruit.  
 Hinc cruor, & cædes, infirmaque vincitur ætas.  
 Sceptra gener socero rapta Superbus habet.  
 Ipse sub Esquilii, ubi erat sua regia, cæsus  
 Concidit in dura sanguinolentus humo.  
 Illia carpento patrios initura penates,  
 Ibat per medias alta feroxque vias.  
 Corpus ut adspexit, lacrymis auriga profusus,  
 Restitit, hunc tali corripit illa sono:  
 Vadis? an expectas pretium pietatis amarum?  
 Duc, inquam, invitas ipsa per ora rotas.  
 Certa fides facti: dictus Sceleratus ab illa.  
 Vicus, & æterna res ea pressa nota.  
 Post tamen hæc ausa est templum monumenta  
 parentis  
 Tangere: mira quidem, sed tamen acta loquor.  
 Signum erat in solio residens sub imagine Tulli:  
 Dicitur hoc oculis opposuisse manum.  
 Et vox audita est, Vultus abscondite nostros,  
 Ne nate videant ora nefanda meæ.  
 Veste data tegitur: vetat hanc fortuna moveri;  
 Et sic è templo est ipsa locuta suo:  
 Ore relevato qua primum lucet patebit  
 Servius, hæc positi prima pudoris erit.  
 Parcite, matronæ, vetitas attingere vestes:  
 Sollemnes satis est voce movere preces:  
 Sicque caput semper Romano tectus amictu,  
 Qui rex in nostra septimano urbe fuit.  
 Arserat hoc templum: signo tamen ille pepercit  
 Ignis: opem nato Mulciber ipse tulit.  
 Namque pater Tulli Vulcanus, Oeresia mater

Præsignis facie Corniculana fuit.  
 Hanc secum Tanaquil, sacris de more paratis,  
 Jussit in ornatum fundere vina focum.  
 Hic inter cineres obsceni forma virilis  
 Aut fuit, aut visa est: sed magis illa fuit.  
 Jussa foco captiva sedet, conceptus ab illa  
 Servius à cælo semina gentis habet.  
 Signa dedit genitor, tunc cùm caput igne corusco  
 Contigit, inque comma flammeus arsit apex.  
 Te quoque magnificâ Concordia dedicat æde,  
 Livia, quam caro præstitit illa viro.  
 Disce tamen, veniens ætas: ubi Livia nunc est,  
 Porticus immensæ tecta fuere domus.  
 Urbis opus domus una fuit: spatiumque tenebat,  
 Quo brevius muris oppida multa tenent.  
 Hæc æquata solo est, nullo sub crimine regni;  
 Sed quia luxuria visa nocere sua.  
 Sustinuit tantas operum subvertere moles,  
 Totque suas hæres petdere Cæsar opes.  
 Sic agitur censura, & sic exempla parantur;  
 Cum index, alios quod monet, ipse facit.  
 Nulla non est veniente die, quam dicere possis,  
 Idibus invicto sunt data templa Jovi.  
 Et jam Quinquatrus jubeor narrare minores;  
 Nunc ades, ô, ceptis, flava Minerva, meis.  
 Cur vagus incedit tota tibicen in urbe?  
 Quid sibi personæ, quid toga longa volunt?  
 Sic ego: sic posita Tritonia cuspide dixit.  
 Possem utinam docte verba referre deæ!  
 Temporibus veterum tibicinis usus avorum  
 Magnus, & in magno semper honore fuit.  
 Cantabat fanis, cantabat tibia ludis:  
 Cantabat mœstis tibia funeribus.  
 Dulcis erat mercede labor: tempusque secutum est

Quod subito gratæ frangeret artis opes.  
 Adde quod Ædilis, pompa qui funeris irent;  
 Artifices solos jusserat esse decem.  
 Exsilio mutant urbem, Tiburque recedunt:  
 (Exsiliū quondam tempore Tibur erat.)  
 Quæritur in scena cava tibus: quæritur aris;  
 Ducit supremos nœnia nulla toros.  
 Servierat quidam quantolibet ordine dignus  
 Tibure; sed longo tempore liber erat.  
 Rure suo parat ille dapes, turbamque canoram  
 Convocat: ad festas convenit illa dapes.  
 Nox erat, & vinis oculique animique natabant;  
 Cum præcomposito nuntius ore venit.  
 Atque ita, Quid cessas convivia solvere? dixit,  
 Auctor vindictæ nam venit illæ suæ.  
 Nec mora; convivæ valido titubantia vino  
 Membra movent: dubii stantque labantque pedes.  
 At dominus, Discedite, ait, plaustroque morantes  
 Sustulit; in plastro scirpea lata fuit.  
 Alliciant somnos tempus, motusque merumque;  
 Potaque se Tibur turba redire putat.  
 Jamque per Esquilias Romanam intraverat urbem,  
 Et mane in medio plaustra fuere foro.  
 Plautius ut posse specie numeroque Senatū  
 Fallere, personis imperat ora tegi.  
 Admisceatque alios; &, ut hunc tibicina cætum  
 Augeat, in longis vestibus esse jubet.  
 Sic reduces bene posse tegi: nec forte notetur  
 Contra collegæ jussa redire sui.  
 Res placuit; cultūque novo licet Idibus uti;  
 Et canere ad veteres verba jocosa modos.  
 Hæc ubi perdocuit, Superest mihi discere, dixi,  
 Cur sit Quinquatrus illa vocata dies,  
 Martius, inquit, agit tali mea nomine festa:

Estque sub inventis hæc quoque turba meis.  
 Prima terebrato per rara foramina buxo,  
 Ut daret effeci tibia longa sonos.  
 Vox placuit: faciem liquidis referentibus undis,  
 Vidi virgineas intumuisse genas.  
 Ars mihi non tanti est; valeas, mea tibia, dixi.  
 Excipiat abjectam cespite ripa suo.  
 Inventam Satyrus primum miratur: & usum  
 Nescit; & afflatum sentit habere sonum,  
 Et modo dimittit digitos, modo concipit auras:  
 Jamque inter Nymphas arte superbus erat.  
 Provocat & Phœbum: Phœbo superante pendit:  
 Cæsa recesserunt à cute membra sua:  
 Sum tamen inventrix auctorque ego carminis hujus:  
 Nec est cur nostros ars colat ista dies.

**T**ertia nox venit, qua tu Dodona Thyene  
 Stabis Agenoræ fronte videnda bovis.  
 Hæc est illa dies, qua tu purgamina Vestæ,  
 Tybri, per Etruscas in mare mittis aquas.  
**S**iqua fides ventis, Zephyro date carbasa, nautæ:  
 Cras veniet vestris ille secundus aquis.  
**A**T pater Heliadum, radios ubi tinxerit undis,  
 Et cinget geminos stella serena polo;  
 Tolle humo validos proles Hyrea lacertos:  
 Continua Delphin nocte videndus erit.  
 Scilicet hic olim Volscos Æquosque fugatos  
 Viderat in campis, Algida terra, tuis.  
 Unde suburbano clarus, Tiburte, triumpho,  
 Vectus es in niveis Posthume victor equis.  
**J**am sex, & totidem luces de mense supersunt:  
 Huic unum numero tu tamen adde diem.  
 Sol abit à Geminis, & Cancri signa rubescunt:  
 Cœpit Aventina Pallas in arce coli.

**J**Am tua, Laomedon, oritur nurus: orta que noctem  
Pellit, & è pratis cana pruina fugit.

Reddita, quisquis is est; Summano templa feruntur,  
Tunc, cum Romanis, Pyrrhe, timendas eras.

**H**unc quoque cum patriis Galatea receperit undis,  
Plenaque securæ terra quietis erit,

Surgit humo juvenis telis afflatus avitis;  
Et gemino nexas porrigit angue manus.

Notus amor Phædræ, nota est injuria Thesei:  
Devovit natum credulus ille suum.

(Non impune pius juvenis Træzæna petebat.  
Dividit, obstantes pectore taurus aquas.)

Solliciti terrentur equi; frustra que retenti  
Per scopulos dominum duraque saxa trahunt:

Exciderat curru, lorisque morantibus artus  
Hippolytus lacero corpore raptus erat:

Reddideratque animam, multum indignante Diana;  
Nulla, Coronides, causa doloris, ait.

Namque pio juveni vitam sine vulnere reddam,  
Et cedent arti tristia fama mea.

Gramina continuo loculis depromit eburnis:  
Profuerant Glauci manibus illa prius:

(Tunc, cum observatas augur descendit in herbas;  
Usus & auxilio est anguis ab angue dato.)

Pectora ter tetigit ter verba salubria dixit:  
Depositum terra sustulit ille caput.

Lucus eum, nemorisque sui, Dictyna, recessu  
Celat: Aricino Virbius ille lacu.

At Lachesis Clotho que dolent sua fila teneri,  
Et fieri regni jura minora sui.

Jupiter exemplum veritus direxit in illum  
Fulmina, qui nimix noverant artis opem.

Phœbe, querebaris, deus est placare parenti;  
Propter te, fieri quod vetat, ipse facit.

**N**On ego te, quamvis properabis vincere, Cæsar,  
Si vetat auspicium, signa movere velim.

Sint tibi Flaminius, Thrasimenaque littora testes,  
Per volucres equos multa monere deos.

Tempora si veteris quæris temeraria damni:  
Quartus ab extrema mense bis ille dies.

**P**ostera lux melior, Superat Masinissa Syphacem.  
Et cecidit telis Hasdrubal ipse suis.

**T**empora labuntur, tacitisque senescimus annis;  
Et fugiunt fræno non remorante dies.

Quam cito venerunt Fortunæ fortis honores!  
Post septem lucas Junius actus erit.

Ite, deam læti fortem celebrate, Quirites:  
In Tiberis ripa munera regis habet.

Pars pede, pars etiam celeri decurrite cymba;  
Nec pudeat potos inde redire domum.

Ferte coronatæ juvenum convivia lintres,  
Multaque per medias vina bibantur aquas.

Plebs colit hanc; quia qui posuit, de plebe fuisse  
Fertur, & ex humili sceptrâ tulisse loco.

Convenit & servis: serva quia Tullius ortus  
Constituit dubiæ templa propinqua dæ.

**E**cce suburbana rediens male sobrius æde,  
Ad stellas aliquis talia verba jacit.

Zona latet tua nunc, & cras fortasse latebit:  
Dehinc erit, Orion, adspicienda mihi.

At si non esset potus, dixisset, eâdem  
Venturum tempus solstitialie die.

**L**ucifero subeunte, Lares delubra tulerunt,  
Hic ubi fit docta multa corona manu.

Tempus idem Statoris erit, quod Romulus olim  
Ante Palatini condidit ora jugi.

**T**ot restant de mense dies, quot nomina Parcis,  
Cum data sunt trabea templa, Quirine, tuæ.

**T**empus Juleis cras est natale Kalendis;  
 Pierides, cœptis addite suma meis.  
 Dicite, Pierides, quis vos addixerit isti,  
 Cui dedit invitas victa noverca manus.  
 Sic ego: sic Clio: Clari monumenta Philippi  
 Adspicis, unde trahit Martia casta genus.  
 Mortia sacrificio deductum nomen ab Anco;  
 In qua par facies nobilitate fuit.  
 Per animo quoque forma suo respondit in illa.  
 Et genus, & facies, ingeniumque simul.  
 Nec quod laudamus formam, tu turpe putatis.  
 Laudamus magnas hac quoque parte deas.  
 Nupta fuit quondam matertera Cæsaris illi.  
 O decus, ò sacra fœmina digna domo!  
 Sic cecinit Clio: docte assensere sorores.  
 Annuit Alcides, increpuitque lyra.

**FINIS.**

**SEX PRIORUM**

**MENSIIUM DIGESTIO**

**EX**

**SEX OVIDII FASTORUM**

**LIBRIS EXCERPTA.**

**JANUARIUS.**

**A K. Jan. Jano, Templa, Jovi, & Æsculapio  
 consecrata in insula Tiberina.**

- b iv.  
 c iii. Cancer occidit.  
 d Prid.  
 e Non. Lyra oritur; tempestatem significat.  
 f viii.  
 g vii.  
 h vi.  
 A v. Agonalla: Delphinus oritur.  
 b iv. Media hiems.  
 c iii. Carmentalia: Juturnæ ædes in campo  
 Martio dicata.  
 d Prid.  
 e Id. Jovi. Octavius Augustus dictus.  
 f xix.  
 g xviii. Carmentalia.  
 h xvii. Concordiæ templ. ab Furio Camillo, ex

voto positum.

- A xvi. Sol in Aquario.  
 b xv.  
 c xiv.  
 d xiii.  
 e xii.  
 f xi.  
 g x. Lyra occidit.  
 h ix. Leonis quæ est in pectore clara stella,  
 occidit.  
 A viii.  
 b vii.  
 c vi. Castori & Polluci temp. dedie, ad stagnum  
 Juturnæ.  
 d v.  
 e iv.  
 f iii. Paci.  
 g Prid.

xxxi.

## FEBRUARIUS.

- h K. Febr. Sospitæ templum constitutum. Pluviz,  
 interdum nives.  
 A iv. Lyra, & medius Leo occidunt.  
 b iii. Delphius occidit.  
 c Prid.  
 d Non. Augustus Pater patriæ dictus. Aquarius  
 oritur, Zephyrus flate incipit.  
 e viii.  
 f vii.  
 g vi.  
 h v. Veris initium.  
 A iv.

- b iii. Arctophylax oritur.  
 c Prid.  
 d Id. Jovi, Fauno in ins. Tiberina. Fabii à  
 Vejentibus interfecti.  
 f xvi. Corvus, & Crater, & Anguis oriuntur.  
 e xv. Lupercalia.  
 g xv. Venti per sex dies vehementius flant. Sol  
 in Piscibus.  
 h xiii.  
 A xii. Quirino templum, & sacra in colle Quir.  
 constituta Stultorum feriz.  
 b xi. Ferialia deæ Mutæ.  
 c x. Charistia cognatorum.  
 d ix. Terminalia.  
 e viii. Regifugium: hirundinum adventus.  
 f vii.  
 g vi.  
 h v.  
 A iv. Equiria in campo Martio:  
 b iii. xxviii.  
 c Prid.

## MARTIUS.

- d K. Martii. Marti Junoni Lucinæ ædes in Esquillis  
 constituta.  
 e vi.  
 f v. Alterè Piscibus occidit.  
 g iv.  
 h iii. Arctophylax occidit. Vindemiator oritur.  
 A Prid. Augustus Pontificatum Max. suscipit.  
 b Non. Vejovi ad asylum templ. const. Pegasus  
 oritur.  
 c viii. Corona oritur.

- d vii.  
 e vi.  
 f v.  
 g iv.  
 h iiii.  
 A Prid. Equiria in campo Martio.  
 b Id. Jovi. Annæ erennæ. Julius Cæsar à con-  
 juratis interfectus.  
 c xvii. Scorpius medius occidit.  
 d xvi. Liberalia ; Milvius oritur.  
 e xv. Sol in Ariete.  
 f xiv. Minervæ Captæ in monte Cælio.  
 Quinquatrus.  
 g xiiii. Quinquatr.  
 h xii. Quinquatr.  
 A xi. Quinquatr.  
 b x. Quinquatr. Tabilustrium.  
 c ix.  
 d viii. Equinoctium vernum.  
 e vii.  
 f vi.  
 g v.  
 h iv.  
 A iiii. Jano Concordiæ, Saluti. Paci.  
 b Prid. Luna in Aventino.  
 xxxi.

## APRILIS.

- e K. April. Veneri, Fortunæ virili, Scorpius oc-  
 cidit.  
 d iv. Plejades occidunt.  
 f iiii.  
 e Prid.

- g Non. Megalesia.  
 h viii. Fortunæ Publicæ ædes dicata in colle  
 Quirinali.  
 A vii.  
 b vi. Ludi, quod hoc die imperator Cæsar. Ju-  
 bam regem divicit. Libra occidit, dies  
 pluvius, Orion occidit.  
 c v. Ceralia.  
 d iv.  
 e iiii.  
 f Prid.  
 g Id. Jovi Victori, Liberati atrium construc-  
 tum.  
 h xviii. Venti & grando. Augustus ad Mutinam  
 M. Antonium in fugam vertit.  
 A xvii. Fordicidia.  
 b xvi. Augustus ab exercitu Imp. appellatus.  
 Hyades occidunt.  
 c xv.  
 d xiv. Ludi Circenses.  
 e xiii. Sol in Tauro.  
 f xii.  
 g xi. Palilia. Roma condita.  
 h x.  
 A ix. Vinalia Jovi. Veneri Erycinæ ad portam  
 Collinam.  
 b viii.  
 c vii. Medium ver. Aries. occidit. tempest. sig-  
 nif. Canis oritur. Rubigalia.  
 d vi.  
 e v.  
 f iv. Floralia, Vestæ in palatio.  
 g iiii.  
 h Prid.

## MAJUS.

- A K. Maji. Capella oritur. Laribus præstitibus ara constituta. Bonæ deæ templum positum.
- b vi. Argestés flare incipit. Hyades oriuntur.
- c v. Centaurus oritur.
- d iv.
- e iiii. Lyra oritur.
- f Prid. Scorpius medius occidit.
- g Non.
- h viii.
- A vii. Lemuria noctu.
- b vi.
- c v. Lemuria nocturna. Orion occidit.
- d iv. Marti Bisultori.
- e iiii. Lemuria noct. Plejades oriuntur. Æstatis initium.
- f Prid. Taurus oritur. Scirpea Simulacra è ponte Sublicio in Tiberim mittuntur.
- g Id. Jovi Mercurio ad circum.
- h xvii.
- A xvi.
- b xv.
- e xiv. Sol in Geminis.
- d xiii.
- e xii. Agonalia. Canis oritur.
- f xi.
- g x. Vulcano Tubilustria.
- h ix. Q. Rex C. F.
- A viii. Fortunæ publicæ templum positum. Aquila oritur.
- b vii. Arctophylax occidit.
- c vi. Hyades oriuntur.

- d v.
- e iv.
- f iii.
- g. Prid.

xxxl.

## JUNIUS.

- h K. Jun. Carnæ Junoni Monetæ templ. pos. Marti extra portam Capenam. Tempestati templum constitutum. Aquila oritur.
- A iv. Hyades oriuntur : dies pluvius.
- b iij. Bellonæ in Circo Flaminio.
- c Prid. Herculi custodi in Circo Flam.
- d Non. Fidio in colle Quirinali.
- e viii.
- f vii. Arctophylax occidit. Piscatorum feria & ludi in campo Martio.
- g vi. Menti templ. const.
- h v. Vestalia. Brutus ulteriorem Hispaniam vicit. Crassus à Parthis cum exercitu cæsus.
- A iv. Delphin vesperî oritur.
- b iiii. Martialia. Rutilius à Marsis interfectus, & ab iisdem anno sequente Didius, Fortunæ. Concordiæ templum à Livia positum.
- c Prid.
- d Id. Jovi invicto. Quinquatrus minores.
- e xviii.
- f xvii. Hyades oriuntur.
- g xvi. Zephyrus flat. Orion oritur.
- h xv. Delphinus totus apparet. Æqui & Volsci à Postumo fugati.

L

- A xiv.  
 b xiii. Sol in Cancro. Palladi in Aventino.  
 c xii. Summano. Ophiuchus oritur.  
 d xi.  
 e x.  
 f ix. Flaminius ad Thrasimenum lacum a  
 Pœnis victus.  
 g viii. Syphax à Malanissa superatus. Hasdrubal  
 cæsus. Forti Fortunæ.  
 h vii.  
 A vi. Orionis zona oritur. Solstitium.  
 b v. Templ. Larib. constit. Jovi Statori.  
 c iv. Quirino.  
 d iii.  
 e Prid.

xxx.

FINIS.

P. OVIDII  
 NASSONIS  
 TRISTIUM  
 LIBER I.

## ELEGIA I.

**P**Arve (nec invidio) sine me liber ibis in urbem;  
 (Hei mihi!) quò domino non licet ire tuo.  
 Vade, sed incultus; qualem decet exsulis esse,  
 Infelix, habitum temporis, hujus habe.  
 Nec te purpureo velent vaccinia succo:  
 Non est conveniens luctibus ille color.  
 Nec titulus minio, nec cedro charta notetur;  
 Candida nec nigra corniua fronte geras.  
 Felices ornent hæc instrumenta libellos.  
 Fortunæ memorem te decet esse mex.  
 Nec fragil geminæ poliantur pumice frontes;  
 Hirsutus passis ut videare comis.  
 Neve liturarum pudeat; qui viderit illas,  
 De lacrymis factas sentiet esse meis.  
 Vade, liber, verbisque meis loca grata saluta.  
 Contingam certè, quo licet, illa pede.  
 Si quis, ut in populo, nostri non immemor illic,  
 Si quis, qui, quid agam, forte requirat, erit,  
 Vivere me dices: salvum tamen esse negabis:  
 Id quoque, quod vivam; munus habere dei.